

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 27. фебруар 2015. године

Предмет бр. 116/09

Звездан ВИТОШЕВИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 27. фебруара 2015. године, уз присуство следећих чланова:

Кристин ЧИНКИН, председавајуће
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ
Ане Марије Тезано, заменика извршног службеника

Након што је забележила повлачење г. Марека Новицког са заседања по случају у складу са правилом 12 Пословника,

Узевши у обзир изнад поменути жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 30. априла 2009. године и уписана је истог дана.

2. Дана 23. децембра 2009. године, Комисија је од жалиоца затражила додатне информације. Није добијен никакав одговор.
3. Дана 30. новембра 2010. године, Комисија је проследила предмет Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹ како би добила примедбе УНМИК-а на прихватљивост предмета.
4. Дана 8. априла 2011. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
5. Дана 12. маја 2011. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
6. Дана 19. маја 2011. године, Комисија је СПГС-у проследила своју одлуку о прихватљивости и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе.
7. Дана 9. септембра 2011. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор у вези са меритумом жалбе, заједно са копијама истражних списа који се односе на предмет.
8. Дана 23. децембра 2013. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се објављивање истражних списа у вези са предметом може сматрати коначним. УНМИК је доставио свој одговор истог дана.
9. Дана 20. марта 2014. године, Комисија је затражила од Специјалног тужилаштва Републике Косово (СТРК) да изда копију истражног списа у вези са овим предметом.
10. Дана 27. марта 2014. године, Комисија је од СТРК-а примила тражени спис.
11. Дана 28. марта 2014. године, Комисија је проследила СПГС-у спис који је добила од СТРК-а, уз захтев за достављање УНМИК-ових додатних примедби на меритум жалбе.
12. Дана 29. априла 2014. године, СПГС је доставио УНМИК-ове додатне примедбе на меритум ове жалбе.
13. На захтев Комисије, дана 22. децембра 2014. године полиција УНМИК-а је доставила додатне информације.
14. Дана 29. децембра 2014. године, Комисија је од призренског Округног јавног тужилаштва (ОЈТ) затражила додатне информације.
15. Дана 20. јануара 2015. године, у име призренског ОЈТ-а, Главни тужилац Косова доставио је привремени одговор. Призренски ОЈТ је доставио свој одговор 27. јануара 2015. године.
16. На захтев Комисије, 30. јануара 2015. године, полиција УНМИК-а је доставила додатне информације у вези са овим предметом.

¹ Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

17. Дана 30. јануара 2015. године, на захтев Комисије, Фонд за хуманитарно право (ФХП) је доставио додатне информације у вези са овим предметом.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

18. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова убрзо након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
19. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.
20. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено“, 1. том (октобар 1998 – јун 1999) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999); тромесечни извештаји Генералног секретара Уједињених нација о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001); Фонд за хуманитарно право, „Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову“ (2001); Фонд за хуманитарно право, „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002–2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010); подаци које је објавио Високи комесар Уједињених нација за избеглице, (доступни на веб-страници www.unhchr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на веб-страници <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.

21. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
22. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве систематских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
23. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998–2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се од октобра 2012. године 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).
24. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју Косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
25. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
26. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именоване међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност.

Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 341 домаћег судије и тужиоца и 24 међународних. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999), констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у том тренутку „добро функционише“ и да је „одржив“.

27. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава, којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Дана 5. новембра 2001. године, УНМИК је потписао Заједнички документ УНМИК-а и СРЈ у коме се, између осталог, понавља његова обавеза решавања судбине несталих лица из свих заједница и признаје се да је програм ексхумације и идентификације само део активности везаних за нестала лица. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.
28. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову. Међутим, УНМИК је задржао одређену одговорност у области међународне сарадње у погледу кривичних предмета.
29. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали Меморандум о разумевању о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за отмицу и вероватно убиство г. Марка Витошевића

30. Жалилац је син г. Марка Витошевића.
31. Жалилац наводи да је 16. јуна 1999. године његов отац отет из своје куће у Ораховцу од стране припадника ОВК. Најпре су га довели у „ватрогасну станицу“ у улици Цара Душана, где је био подвргнут испитивању и мучењу. Након испитивања, припадници ОВК су одвели г. Марка Витошевића на друго место. Од тада се не зна где се он налази.
32. Жалилац наводи да је отмица његовог оца пријављена КФОР-у и УНМИК-у. Он додаје да је призренском ОЈТ-у поднета кривична пријава, 31. августа 1999. године, али од тада он није примио никакав одговор о развоју и исходу истраге.
33. Жалилац је Комисији доставио копију кривичне пријаве, коју су поднеле гђа Ј. Г. и гђа Д. В, која је адресирана на призренски ОЈТ и датирана на 31. август 1999. године. У пријави су за отмицу г. С. Г. и г. Марка Витошевића, извршену 16. јуна 1999. године, оптужени М. У, А. Б, и још три припадника ОВК. Гђа Ј. Г. и гђа Д. В. показале су вољу да сарађују са истражним органима, али су захтевале заштиту КФОР-а за време свог путовања за потребе истраге. Дати документ не садржи печат призренског ОЈТ-а нити било какву ознаку као потврду да га је неко из тужилаштва примио.
34. Жалилац је такође доставио копију руком писане „потврде“, која је датирана на „9. фебруар-2000“ и коју је потписао службеник полиције УНМИК-а, Г. Б. Дати документ гласи:
- „Ово је потврда о пријави несталог лица, пријављеног немачком КФОР-у / ВП-у, 28. јула 1999. године и превод приложене пријаве.
Нестало лице: ВИТОШЕВИЋ Марко – мушкарац
...
да је г. Марко Витошевић „киднапован из своје куће 16. јуна 1999. године, заједно са још двојицом комшија. Према последњим информацијама, требало би да је у БРЕСТОВЦУ. Потенцијални отмичари: 1. А. Б. 2. М. У“.
35. Уз ову „потврду“ приложен је штампани извод из базе података који садржи текст на немачком језику који је очигледно „пријава“ чији је превод дат у горенаведеном документу.
36. Жалилац је Комисији такође доставио копију МКЦК-овог захтева за проналажење г. Марка Витошевића, који је покренут 9. августа 1999. године. Према бази података МКЦК-а, дати захтев за проналажење је и даље отворен³.

³ Видети: МКЦК-ова интернет страница за обнављање породичних веза // база података МКЦК-а [електронски извор] – <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> (прегледано 25. фебруара 2015. године).

37. У релевантним пољима ставке у бази података на мрежи коју води МКНЛ у вези са г. Марком Витошевићем стоји следеће: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „Није пронађен подударни ДНК“⁴. Име жалиочевог оца такође се налази на списку несталих лица који је МКЦК проследио УНМИК-у 12. октобра 2001. године, у погледу којих је МКЦК прикупио анте-мортем податке на територији уже Србије у периоду између 1. јула и 20. септембра 2001. године, као и у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ⁵.

С. Истрага

Достављање релевантних списа

38. У овом предмету, Комисија је од УНМИК-а примила само неке копије докумената у вези са активностима које су спровели УНМИК-ов КНЛСМ и полиција УНМИК-а. Дана 23. децембра 2013. године, УНМИК је Комисији потврдио да јој је проследио сва расположива истражна документа. Ипак, на захтев Комисије, СТРК је Комисији приложио додатна истражна документа, 27. марта 2014. године.

39. Што се тиче откривања података садржаних у списима, Комисија подсећа да је УНМИК Комисији ставио на располагање истражне списе ради разматрања уз обавезу чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен сажет преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

КНЛСМ-ов спис

40. Најстарији документ у истражном спису састоји се од обрасца за идентификацију жртве (на српском језику) у вези са г. Марком Витошевићем, који је очигледно попунио МКЦК између 1. јула и 20. септембра 2001. године (видети § 37 изнад). Поред његових личних података и анте-мортем описа, документ садржи адресу на којој је он живео у Ораховцу и кратке појединости о његовој отмици као и име и комплетне податке за контакт његове сестре у ужој Србији и сина на Косову. Уз образац је приложено неколико копија његових лекарских извештаја и једна фотографија. У пољу „Друга лица која су нестала заједно са несталим лицем“ наводи се „Још два, [Т. М.] и г. С. Г.“.

41. Наредни документ је ЈНЛ-ов Извештај о наставку предмета по предмету бр. 2001-001267, у вези са г. Марком Витошевићем. Садржи четири ставке, од којих прва, датирана на 11. септембар 2001. године, гласи: „Извршен унос у базу података ЈНЛ-а“ док преостале три указују на додатне уносе у базу података.

⁴ Видети: МКНЛ-ов упит о несталим лицима // база података МКНЛ-а [електронски извор] – http://www.icmp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 25. фебруара 2015. године).

⁵ База података КНЛСМ-а је електронски извор који није отворен за јавност. Комисија ју је прегледала у вези са овим предметом 25. фебруара 2015. године.

42. Штампани извод из ЈНЛ-ове базе података, датиран на 25. новембар 2004. године, са унакрсном референцом на предмет бр. 2001-01267, даје кратке информације у вези са нестанком г. Марка Витошевића. Назначено је да је он нестао заједно са г. Т. М. и г. С. Г.
43. Још један образац за идентификацију жртве, попуњен на енглеском језику, датиран на 17. децембар 2004. године, садржи исте информације као и горепоменути образац (видети § 40). Тај образац носи унакрсну референцу на ЈНЛ-ов предмет бр. 2001-001267.
44. Спис такође садржи ЈНЛ-ов Извештај о анте-мортем истрази у погледу ЈНЛ-овог предмета бр. 1129/ИНВ/04, са унакрсном референцом на ЈНЛ-ов предмет бр. 2001-001267, у вези са отмицом г. Марка Витошевића. Извештај је започет 1. фебруара 2005. године, а завршен 20. априла 2005. године. Поље „Сведок“ на предњој страни је празно.
45. Поље „Позадина случаја“ у извештају садржи идентичну копију текста у вези са отмицом жалиочевог оца, који је објавио ФХП. У њој је дат сажетак изјаве коју је забележио ФХП, а коју је дао Т. М, који је отет у Ораховцу 16. јуна 1999. године, заједно са г. Марком Витошевићем и г. П. П. У изјави он наводи појединости о својој отмици од стране ОВК, затварању, мучењу, покушају егзекуције и свом бекству. У тексту се наводи да су Т. М. и остали одведени у главни штаб ОВК, у згради ватрогасне станице у Ораховцу, где су били затворени. Још један Србин из Ораховца, г. С. Г, такође је био затворен тамо. Т. М. је изјавио да је г. П. П. преминуо у притвору као последица тешког пребијања од стране ОВК. Касније, Т. М, г. Витошевић, г. С. Г. као и тело г. П. П. одвезени су комбијем у правцу места које се зове „Брестовац“. На срећу, Т. М. је тамо успео да побегне. Након тога, он је чуо пуцње те је стога претпоставио да су г. Марко Витошевић и г. С. Г. усмрћени. Он је именовано особу [Б.], која их је на дан отмице својим белим аутомобилом марке „Застава 125“ превезла до главног штаба ОВК, особу И. Т, локалног команданта ОВК, особе С, З. Б, Р, Ф. Х. и Х. Ц. Након бекства, Т. М. је октобра 1999. године отишао на територију уже Србије.
46. У истом резимеу се даље наводи сажетак изјаве коју је дала гђа Ј. Г, а коју је такође забележио ФХП. Она је навела појединости у погледу отмице свог мужа, г. С. Г, од стране групе припадника ОВК, 16. јуна 1999. године. Она је идентификовала два лица као „ораховачке Албанце – У. и А.“; познавала их је од раније. Када су одводили њеног супруга, она је такође видела да иста група припадника ОВК одводи и њихове комшије, Т. М, г. П. П. и г. Марка Витошевића. Гђа Ј. Г. је новембра 1999. године напустила Ораховац и отишла на територију уже Србије.
47. У пољу „Испитани сведоци“ стоји: „Није било могуће ступити у контакт ни са једним сведоком, јер они живе ван Косова, или информације о њиховој локацији тренутно нису доступне“. У закључку ових извештаја, истражитељ је написао: „Добијене информације су јасно указивале на кривичну природу нестанка ВИТОШЕВИЋ Марка. Овај предмет треба да остане отворен у оквиру ЈРЗ-а“. Статус предмета је „неактиван“.

48. Спис такође садржи још један штампани извод из ЈНЛ-ове базе података, сачињен 13. јуна 2005. године, у погледу предмета бр. 1129/ИНВ/04, са унакрсном референцом на предмете бр. 2001-001267 (г. Марко Витошевић) и 2002-000642 (г. П. П). У пољу „Истражне белешке“ стоји: „Погледати ЈНЛ-ов спис и Извештај о истрази. Овај предмет треба да остане неактиван“; у пољу „Резултати“ наводи се „На чекању“.

Истражни спис ЕУЛЕКС-овог ЈИРЗ-а

49. Овај део истражног списка садржи већи број докумената у вези са ревизијом предмета од стране ЕУЛЕКС-ових истражитеља за ратне злочине. Први документ је Сажетак злочина, датиран на 17. фебруар 2009. године, који се односи на четири жртве: г. Марка Витошевића, [Т. М.], г. С. Г. и г. П. П. У њему се укратко наводе чињенице о предмету, наводи списак пет сведока и шест познатих осумњичених лица: А. Б, М. У, И. Т, Х. Ц, Ф. Х, С. С, а такође помиње да постоји „вероватно још 3 – 4“ осумњичена лица.
50. Тужилац СТРК-а је писмом датираним на 30. март 2009. године обавестио Начелника ЕУЛЕКС-овог ЈИРЗ-а да је предмет враћен у ЈИРЗ као „активни спис тужиоца“.
51. У електронској поруци упућеној Начелнику ЕУЛЕКС-овог ЈИРЗ-а, датираној на 9. новембар 2009. године, истражитељ је навео да је прегледао предмет и закључио да је „предмет предложен за затварање због сведока који не сарађује. Сведок је [Т. М.] ... је исувише болестан да издржи један разговор, а камоли суђење. Ми ипак поседујемо изјаву од 17 страница коју је [он] дао 2006. године“. Истражитељ наводи да је локација датог сведока у Србији позната.

Спис који је примљен од СТРК-а

52. Спис који је Комисија примила од СТРК-а представља скуп докумената којима се потврђује деловање различитих органа УНМИК-а и локалних институција у вези са већим бројем догађаја и жртава. Доленаведени преглед списка дат је према хронолошком редоследу.

2002. година

53. Најстарији документ у спису је писмо косовског омбудсмана, датирано на 15. новембар 2002. године. Овим писмом омбудсман је обавестио призренског Окружног јавног тужиоца о жалби коју је уложила гђа О. П. у погледу пропуста полиције УНМИК-а да истражи отмицу њеног супруга, г. П. П. Омбудсман је од тужиоца затражио да размотри покретање кривичне истраге предмета и да га у складу с тим обавести.
54. Уз писмо је приложена копија изјаве коју је гђа О. П. дала институцији омбудсмана, у којој она наводи да је 16. јуна 1999. године њен супруг, г. П. П, присилно одведен из њиховог стана у Ораховцу од стране групе од четири наоружана припадника ОВК,

који су такође претресли стан и „конфисковали“ оружје њеног супруга. Један од припадника ОВК био је извесни А. Б; од тог тренутка, она више није имала информације о свом супругу.

55. Налогом датираним на 4. децембар 2002. године, референтни бр. ППН бр.1755/02, призренски Окружни јавни тужилац је затражио од Регионалне истражне јединице (РИЈ) полиције УНМИК-а да истражи предмет. Писмо садржи појединости догађаја и име осумњиченог са иницијалима А. Б.
56. Према извештају службеника, датираним на 8. децембар 2002. године, о предмету бр. 2002-ЈИ-101, истражитељ полиције УНМИК-а призренског РИЈ-а је забележио да је 7. децембра 2002. године посетио Ораховац очигледно у вези са другим предметом. Истражитељ је испитивао сведока у том предмету о отмици г. П. П. и речено му је да су А. Б. и извесни Н, обојица чланови ОВК, учествовали у тој отмици.
57. Наредни документ је првобитни извештај о инциденту, који је такође припремљен 8. децембра 2002. године, о предметима бр. РИЈ-915 и 2002-ЈИ-135, у вези са отмицом г. П. П. Он садржи име и контакт податке гђе О. П. и помиње лица А. Б. и Н. као осумњичене.
58. Последњи документ из 2002. године је интерни меморандум полиције УНМИК-а, којим је призренски РИЈ затражио од ЈНЛ-а информације у вези са 15 несталих лица, укључујући г. П. П.

2003. година

59. У меморандуму датираним на 9. јануар 2003. године, као одговор на горенаведени захтев призренског РИЈ-а, ЈНЛ је доставио детаљне информације у погледу свих 15 несталих лица, које су биле доступне у бази података ЈНЛ-а. Ставка у вези са г. П. П. садржи ЈНЛ-ов број предмета 2000-000642 (са унакрсном референцом на предмет бр. 2002-ЈИ-135) и гласи: „Његов нестанак је пријављен 16. јуна 1999. године у Ораховцу. Био је Црногорац и радио је као економиста. Није било других информација у вези са овим предметом.“
60. У извештају који је датираним на 31. мај 2003. године, са унакрсном референцом на предмет бр. 2002-СИЈ-42 и 2002-ЈИ-135, истражитељ полиције УНМИК-а призренског РИЈ-а, коме је тек био додељен овај предмет, навео је да је код начелника штаба војне полиције КФОР-а у Призрену и у полицијској станици у Призрену већ проверио информације у вези са овим предметом, али да није пронашао ништа. Он је даље описао своју посету Ораховцу. Иако није успео да се састане са гђом О. П, која се до тада већ била преселила на територију уже Србије, успео је да пронађе њену адресу. Предложио је да оде на службени пут у ужу Србију, како би разговарао са гђом О. П.
61. Дана 2. јуна 2003. године, исти истражитељ РИЈ-а је од главног штаба (ГШ) полиције УНМИК-а затражио да му одобри пут у ужу Србију како би разговарао са гђом О. П. Његов захтев је прослеђен Министарству унутрашњих послова Србије (МУП).

62. У писму датираним на 17. јул 2003. године, Заједничка комисија за полицијску сарадњу МУП-а Србије је обавестила полицију УНМИК-а да је гђа О. П. пристала на разговор, који је заказан за 22. јул 2003. године у полицијској станици у Куршумлији, на територији уже Србије. Главни штаб полиције УНМИК-а је истог дана проследио МУП-ов одговор признаном РИЈ-у.
63. Спис додатно садржи копију изјаве гђе О. П, коју је 22. јула 2003. године забележила полиција УНМИК-а. Она је потврдила да је била присутна када је њен супруг, г. П. П, отет и да је један од припадника ОВК, који га је одвео, био А. Б. којег је она познавала од раније, али да не би могла да препозна остала три припадника ОВК. Додала је да је вољна да се појави на суду.
64. Исти истражитељ РИЈ-а је у извештају, датираним на 29. јул 2003. године, са референцом на предмете бр. 2002-ЈИ-62, 2002-ЈИ-80, 2002-ЈИ-111 и 2002-ЈИ-135, дао укратко информације о свом путу у ужу Србију и истакао добар ниво сарадње са службеницима МУП-а Србије.

2004. година

65. ЈНЛ-ов Извештај о анте-мортем истрази, започет 20. маја 2004. године и завршен 30. маја 2004. године, односи се на отмицу г. С. Г. (ЈНЛ-ови предмети бр. 0424/ИНВ/04 и 2002-000552). Садржи сажетак изјаве гђе Ј. Г. (видети §§ 68 испод), која је очигледно дата 24. маја 2004. године у Београду. Међутим, спис не садржи званични запис тог разговора.
66. Према овом извештају, гђа Ј. Г. је описала околности отмице свог супруга, г. С. Г, од стране пет наоружаних припадника ОВК, 16. јуна 1999. године у Ораховцу. Међу тим припадницима ОВК она је идентификовала лица А. Б. и М. У. (познато као „Гола“) јер их је познавала од раније. Додала је да је изван њихове кућа видела још двојицу косовских Срба, г. Марка Витошевића и Т. М. – њихове комшије – које су исти припадници ОВК одводили заједно са њеним супругом.
67. У закључку овог извештаја истражитељ ЈНЛ-а је препоручио да би овај предмет требало проследити ЈИРЗ-у ради даље истраге, док је предмет ЈНЛ-а био на чекању. Штампани извод из ЈНЛ-ове базе података у вези са овим предметом, који је датираним на 31. мај 2004. године, одражава статус предмета као „предмета на чекању“.
68. ЈНЛ је меморандумом, датираним на 31. мај 2004. године (ЈНЛ-ови предмети бр. 0424/ИНВ/04 и 2002-000552), обавестио ЈИРЗ о разговору са гђом Ј. Г, који је обављен 24. маја 2004. године у Београду (видети §§ 65–66 изнад).
69. Истог дана, меморандумом са истим референтним бројевима, исти истражитељ ЈНЛ-а затражио је од канцеларије ЈНЛ-а у Београду да се пронађе преживела жртва отмице, г. Т. М, како би могао да се припреми за разговор са њим. У спису се не налази одговор на овај захтев.

70. Призренски Окружни јавни тужилац је писмом од 5. јула 2004. године (референтни бр. ППН бр. 1755/02) затражио од Регионалне полиције Призрена да га упозна са активношћу која је предузета у вези са његовим захтевом у погледу истраге од 4. децембра 2002. године, у вези са жалбом гђе О. П. (видети § 55 изнад).
71. Начелник призренског РИЈ-а је одговорио меморандумом, датираним на 6. јул 2004. године, којим је обавестио тужиоца „да је жалба у вези са горепоменутиим предметом и даље у поступку и да нисмо могли да постигнемо резултате. Али, као што можете претпоставити, ми имамо такође врло важне предмете који су релевантни за нереде који су се десили 17. и 18. марта 2004. године и понекад може доћи до одређених одлагања у нашим истрагама. Када завршимо истрагу, сигурно ћемо Вас обавестити“.
72. Истражитељ Косовске полицијске службе (КПС) призренског РИЈ-а је службеним извештајем, датираним на 12. јул 2004. године, пружио увид у истражну радњу и навео информације које су доступне у истражном спису у вези са отмицом г. П. П. Он је предложио да се пронађу осумњичени, А. Б, В. Ј, и Н, да се провере доступне базе података у вези са било каквом информацијом у погледу оружја г. П. П, јер га је можда регистровао неко други, потраже додатни сведоци и да се код ЈНЛ-а провери да ли постоји икаква могућа идентификација посмртних остатака.

2005. година

73. Истражитељ КПС-а призренског РИЈ-а је у службеном извештају, датираним на 2. фебруар 2005. године, забележио да му је претходног дана додељен задатак даље истраге отмице г. П. П. (предмет бр. 2002-ЈИ-135 / РИЈ-915). Овај извештај даје преглед садржаја истражног списка.
74. Један други извештај истог службеника КПС-а, од 2. фебруара 2005. године, садржи информације о његовој посети Ораховцу, која је обављена 1. фебруара 2005. године, када је успео да пронађе кућу осумњиченог А. Б. Међутим, обавештен је да је у неком тренутку током 2001. године А. Б. отишао у Немачку. Отац А. Б. је полицији доставио фотографију свог сина. Истражитељ је такође разговарао са гђом В. М. која му је саопштила да су још тројица српских мештана Ораховца отета заједно са г. П. П: г. Марко Витошевић, г. С. Г. и г. Т. М. и да су лица одговорна за њихову отмицу била И. Т. и С. Ц, оба бивши припадници ОВК.
75. Спис даље садржи још једно писмо омбудсмана на Косову, датирано на 8. фебруар 2005. године, које је упућено призренском Окружном јавном тужиоцу. У овом писму, заменик омбудсмана је 22. јула 2004. године потврдио пријем одговора тужиоца у вези са жалбом гђе О. П. Заменик омбудсмана је захтевао да до 25. фебруара 2005. године буде информисан о даљем напретку кривичне истраге отмице г. П. П. У спису се не налази ниједан одговор на овај захтев.

76. Исти истражитељ КПС-а (§§ 73–74 изнад) је 23. фебруара 2005. године затражио од Начелника призренског РИЈ-а да организује разговор са сведоком, г. Т. М, на територији уже Србије.
77. Спис даље садржи копију куцаног документа под називом „Предмет [П. П.] Изјава супруге НЛ-а“. Он садржи сажетак изјаве коју је полицији УНМИК-а очигледно дала гђа О. П. на територији уже Србије, 8. маја 2005. године. Она је опет описала околности под којима је њен муж отет (видети § 63 изнад) и додала да је иста група припадника ОВК истог дана такође отела и г. [С. Г.] (нестало лице), г. [П. Г.] (пронађен мртав) и Т. М. који је успео да побегне и који је живео на територији уже Србије. Она је пружила информације о његовој локацији као и бројеве телефона за контакт.
78. ЈИРЗ је 24. маја 2005. године фотографисао зграду ватрогасне станице у Ораховцу и начинио низ фотографија ради идентификације.

2006. година

79. Истражни судија Окружног суда (ОС) у Крагујевцу, у ужој Србији, испитао је сведока Т. М. 13 септембра 2006. године. По налогу судије и уз знање сведока, разговор је такође снимљен у аудио запису. Спис садржи транскрипт изјаве на 13 страница. Сведок је потврдио све појединости у погледу отмице, затварања, мучења, бекства, као и вероватног убиства г. Витошевића и г. С. Г. и смрти г. П. П. у заточеништву. Сведок је именовано три додатна очевица отмице, Ј. В, А. В. и Ј. Г.
80. Ниједна активност полиције УНМИК-а у току 2006. године није евидентирана у спису.

2007. година

81. ЈИРЗ је меморандумом од 11. јануара 2007. године затражио од ЈНЛ-а да провери своју базу података у погледу информација о било каквим посмртним остацима који су могли бити пронађени у близини места „Брестовачке падине“ где су, према наводима сведока Т. М, били усмрћени, г. Витошевић и г. С. Г.
82. Истражитељ ЈИРЗ-а је истог дана отишао у село Брестовац и покушао да пронађе место вероватне егзекуције. Међутим, није могао да пронађе тачно место на основу описа који је дао сведок.
83. Исти истражитељ ЈИРЗ-а је између 17. и 22. јануара 2007. године био у комуникацији са призренским РИЈ-ом и немачким КФОР-ом у Призрену, у покушају да пронађе место егзекуције. Добио је списак од десет извештаја, који су датирани на датуме између 16. и 22. јуна 1999. године, а забележени су у бази података КФОР-а. Два од поменутих извештаја, који се односе на тело и масовну гробницу, потичу из области Ораховца, а евидентирани су 20. јуна 1999. године.

84. ЈИРЗ је 18. јануара 2007. године посетио српску четврт у Ораховцу („Горњи Ораховац“) у покушају да пронађе још сведока отмица и нестанака српских мештана јуна 1999. године. Свештеник цркве у Горњем Ораховцу их је упутио на свештенство манастира Високи Дечани и Бањска.
85. ЈИРЗ је 26. јануара 2007. године од ЈНЛ-а затражио да провери да ли је тело г. П. Г. (поменут изнад у § 77) заправо пронађено од стране КФОР-а, 22. јуна 1999. године.
86. Исти истражитељ ЈИРЗ-а је 6. фебруара 2007. упутио допис новинској служби Екс Јупрес у покушају да успостави контакт са новинаром који је писао о догађајима у Ораховцу из 1999. године.
87. Језичка асистенткиња ЈИРЗ-а је меморандумом датираним на 8. фебруар 2007. године обавестила истражитеља ЈИРЗ-а о свом телефонском разговору са сином сведока Т. М. Он јој је рекао о лошем здрављу свог оца које би могло да утиче на то да његов отац не буде испитан.
88. Истражитељ ЈИРЗ-а је 9. фебруара 2007. године примио одговор из Екс Јупреса у којем је речено да они нису могли да пронађу новинара, иако је он вероватно још увек радио за новине „Блиц“ у Београду. Истражитељу је предложено да за више информација контактира ФХП.
89. Истражитељ ЈИРЗ-а је 16. фебруара 2007. године упутио допис ФХП-у захтевајући приступ релевантним разговорима који су се налазили у поседу ФХП-а. Дана 20. фебруара 2007. године добио је одговор уз савет да контактира шефа канцеларије ФХП у Приштини.
90. Према извештају службеника, датираним на 21. фебруар 2007. године, син особе Т. М. је одбио да омогући било какав контакт са својим оцем.
91. Спис даље садржи руком писану изјаву Н. М, на четири стране без потписа, која је очигледно забележена 22. фебруара 2007. године. Н. М. је пружио информације о већем броју отмица у Ораховцу у лето 1999. године, укључујући отмицу жалиочевог оца. Овај сведок је именовao особе А. Б. и М. У. као главне осумњичене.
92. Између 27. фебруара и 19. марта 2007. године, ЈИРЗ је разменио већи број електронских порука са ФХП-ом и Удружењем породица жртава са Косова, како би пронашао још сведока отмица које су биле предмет истраге. Међутим, на основу списка се не може закључити да ли су ти покушаји били успешни.
93. Истражитељ ЈИРЗ-а је 15. марта 2007. године послао електронску поруку Главном међународном тужиоцу УНМИК-а захтевајући да се овом предмету додели међународни тужилац.

94. Према извештају службеника, датираним на 22. март 2007. године, други син особе Т. М. пристао је да омогући разговор са својим оцем, у Крагујевцу, на територији уже Србије.
95. Спис даље садржи изјаву г. Л. В, другог сина г. Марка Витошевића, коју је он дао 22. марта 2007. године у Ораховцу. Г. Л. В. није био сведок отмице јер је неколико дана пре отмице оца отишао из Ораховца; он је дао само информације засноване на гласинама.
96. Спис даље садржи меморандум, датираним на 26. март 2007. године, који је ЈИРЗ полиције УНМИК-а упутио Главном међународном тужиоцу УНМИК-а захтевајући да се истражи додели међународни тужилац. У њему су укратко дате информације о предмету, опет у вези са четири жртве: г. Марка Витошевића, [Т. М.], г. С. Г. и г. П. П. Постоји такође списак сведока и осумњичених, као и преглед истражних радњи које су предузете и план будућих радњи.
97. Спис даље садржи документ УНМИК-овог ОП-а „Додела предмета“, датираним на 3. април 2007. године, којим се потврђује да је предмет додељен међународном тужиоцу под бр. ПЦ 28/07.
98. Главни међународни тужилац је 10. априла 2007. године одобрио Извештај о покретању случаја (ИПС) бр. 2007/ИПС/ПРЗ/ДВ у вези са овим предметом. Осумњичени у овом предмету били су А. Б, М. У, И. Т. и „вероватно још 3-4 друге особе“. План деловања у овом ИПС-у укључивао је подношење Одлуке о покретању истраге, проналажење и испитивање наводног затвора ОВК, снимање видео записа и фотографисање те зграде ради приказивања сведоцима; разговор са Т. М, уз примену посебног поступка („Ванредна истражна могућност“) који се предвиђа чланом 238 Привременог закона о кривичном поступку Косова (ПЗКПК); показивање низа фотографија особи Т. М. (фотографије осумњичених, затвора, места на којем је извршена егзекуција); у случају позитивне идентификације – даље активности које су релевантне за предмет.
99. Спис даље садржи табелу имена, вероватно жртава отмица на подручју Ораховца у току 1999. године. У њој су наведена имена Т. М, г. Марка Витошевића, г. С. Г. и г. П. П. Ознаке уз имена Т. М, П. С, С. П. и К. Н. гласе „побегао/ла“ док ознака уз Ц. М. гласи „пуштен/а“.
100. Према извештају службеника, датираним на 2. мај 2007. године, истражитељима ЈИРЗ-а је 17. априла 2007. показана зграда ватрогасне станице у Ораховцу која је коришћена као штаб ОВК у току 1999. године. Полиција је испитала зграду и фотографисала је.
101. Спис такође садржи захтеве међународног тужиоца, датираним на 10. мај 2007. године, којима је од Општинског суда у Ораховцу и призренског Округног суда (ОС) тражено да потврде да ли се против А. Б, М. У, И. Т. и В. Ј. водио, или да ли је окончан, икакав кривични поступак. Спис садржи одговоре оба суда, датираним на 14.

и 18. мај 2007. године; кривични досије је пронађен само у Општинском суду у Ораховцу, и само у вези са М. У.

102. Дана 14. маја 2007. године, правни референт канцеларије међународног тужиоца који је био задужен за предмет, захтевао је од полиције УНМИК-а да провери кривичну евиденцију у вези са А. Б, М. У, И. Т. и В. Ј. у Информационом систему косовске полиције (ИСКП).
103. Дана 15. маја 2007. године, ЈИРЗ је добио податке за контакт међународног тужиоца задуженог за предмет.
104. Новододељени истражитељ ЈИРЗ-а је 17. јуна 2007. године ступио у контакт са међународним тужиоцем и затражио састанак како би разговарали о даљим корацима у предмету. Дана 19. јуна 2007. године, предмету је додељен други истражитељ ЈИРЗ-а.
105. Дана 22. јуна 2007. године, међународни тужилац је ЈИРЗ-у послао службени захтев за истрагу, путем кога им је поверио следеће задатке: обавити разговор са сведоцима Т. М, Ј. Г. и О. П. на територији уже Србије; понудити Т. М. да посети Косово ради идентификације места злочина; пронаћи додатне сведоке; прикупити основне и идентификационе информације о осумњиченима; припремити фотографије осумњичених и показати их сведоцима. ЈИРЗ је такође требало да ступи у контакт са српском полицијом и провери да ли је она већ истраживала овај предмет, а ако јесте и ако је могуће, да добије копију њеног истражног списка.
106. Дана 5. јула 2007. године, тужилац је од истражног затвора полиције УНМИК-а затражио да достави фотографије мушкараца одређеног изгледа како би припремио пројекцију фотографија.
107. Спис такође садржи многе документе који су намењени идентификацији отприлике десеторице осумњичених, укључујући А. Б, М. У, И. Т. и В. Ј, који су прикупљени у току истраге. Документе чине фотографије, копије личних карата, пријавни обрасци, отисци прстију, итд. Међу документима су два пријавна обрасца, које је А. Б. доставио српским органима, 1999. и 2003. године, као захтев да му се изда/обнови путна исправа.
108. Из истражног списка се не види даље истражно деловање полиције УНМИК-а и/или УНМИК-ових тужилаца у погледу отмице и вероватног убиства г. Марка Витошевића.

Документи у вези са хапшењем М. У. и његовим трансфером на Косово

109. Према документима у спису, М. У. је ухапшен у Бившој Југословенској Републици Македонији (БЈРМ) 15. октобра 2008. године. Ухапшен је на основу међународног налога за хапшење који су издали српски органи (бр. 2007/40997), који га терете за учешће у извршавању терористичких дела и почињење ратних злочина на Косову,

јуна 1999. године. Није јасно да ли је отмица г. Марка Витошевића чинила део тих тврдњи.

110. УНМИК-ов ОП је писмом од 20. октобра 2008. године затражио од Министра правде БЈРМ да буде консултован „у својству Привремене управе на Косову, пре него што се предузму било које додатне активности у погледу [М. У.]“ због „УНМИК-овог доследног става... сва кривична дела наводно почињена од стране становника Косова на територији Косова, након ступања на снагу Резолуције 1244 (1999) Савета безбедности УН-а од 10. јуна 1999. године, треба да се процесуирају на територији Косова“. У истом писму, УНМИК-ов ОП је такође затражио да добије копије релевантних докумената које су доставили српски органи.
111. Српски органи су 29. октобра 2008. године поднели петицију БЈРМ за изручење особе М. У.
112. Како није добио одговор од БЈРМ, УНМИК-ов ОП је писмом од 20. новембра 2008. године поновио свој захтев од 20. октобра 2008. године.
113. УНМИК-ов ОП је 18. децембра 2008. године поднео захтев, сличан горепоменутом писму од 20. октобра 2008. године, Председнику Првог основног суда у Скопљу. У њему се наводи да „Интерполов налог представља кршење Резолуције 1244 Савета безбедности УН-а јер је издат, делимично, на основу домаћег налога за хапшење од стране ОС у Призрену (референтни бр. КИ 3/2000) – његовог паралелног суда, са седиштем у Пожаревцу, у Србији – са тежњом да спроводи надлежност над делом Косова под овлашћењем УНМИК-а“.
114. Кривично веће Првог основног суда у Скопљу се 29. јануара 2009. године сложило да је захтев Србије да се изручи М. У. оправдан и одлучило да га изручи на територију уже Србије (одлука бр. КЦ бр. 288/09). Међутим, он није предат српским органима.
115. Косовски Министар правде се писмом датираним на 31. март 2009. године обратио Министру правде БЈРМ захтевајући копије докумената релевантних за хапшење М. У. у октобру 2008. године, као и његово изручење у Србију. При образлагању, у писму се наводи да, према мишљењу Министра, како „након 10. јуна 1999. године Република Србија нема надлежност над [Косовом]... међународна потерница коју је издала Република Србија против косовских грађана нема никакву правну основу и није важећа“.
116. На захтев Министарства правде (МП) Косова, призренски ОЈТ је 9. априла 2009. донео Одлуку о покретању истраге против М. У. (предмет ХП бр. 69/09) јер је постојала оправдана сумња да је учествовао у ратним злочинима против цивила (четири жртве неалбанске националности), у супротности са чланом 142 Кривичног закона Југославије. У образложењу ове одлуке предлаже се да се то чини само на основу српске црвене потернице бр. 2007/40997 како би се олакшало даље вођење поступка на територији Косова против М. У, који је претходно ухапшен у БЈРМ, 15. октобра 2008. године.

117. Призренски ОЈТ је 9. априла 2009. године такође затражио од призренског ОС-а да изда налог за хапшење М. У, из истих разлога. Истог дана призренски ОС је издао тражени налог за хапшење, заједно са домаћом потерницом против М. У. (Пндр. бр. 93/2009). Одмах, истог дана, претпретресни судија призренског ОС-а проследио је налог за хапшење МП-у Косова и затражио изручење М. У. на територију Косова.
118. МП Косова је поново 9. априла 2009. године затражио од МП-а БЈРМ да изручи М. У. на Косово како би се суочио са текућим кривичним поступком против њега. Уз писмо су приложени релевантни налози и други документи, укључујући оне који се помињу изнад у §§ 116–117. Такође, како је М. У. требало да остане у притвору до 10. априла 2009. године, истим писмом је затражено од МП-а БЈРМ да му се продужи притвор како би МП Косова могао да предузме неопходне мере организовања његовог изручења.
119. На захтев МП-а БЈРМ, 7. маја 2009. године МП Косова је доставио додатне информације органима БЈРМ. Како је притвор М. У. требало да истекне 21. маја 2009. године, од органа БЈРМ је затражено да размотре овај захтев по хитном поступку.
120. МП Косова је писмом датираним на 22. мај 2009. године затражио од МП-а БЈРМ нове информације о статусу њиховог захтева за изручење од 9. априла 2009. године. Такође, МП Косова је дао гаранцију да ће се М. У. судити „у потпуности у складу са члановима 6 и 7 Европске конвенције о људским правима [и] да ће кривични поступак... водити правосудни органи Косова у сарадњи са правосудним органима ЕУЛЕКС-а“.
121. На основу документа под називом „Протокол“ може се претпоставити да је након одобрења Министарства правде БЈРМ, 27. јула 2009. године, М. У. предат правосудним органима Косова 28. јула 2009. године.
122. СТРК је 28. јула 2009. године одлучио да преузме истрагу ППС бр. 304/09/ ХП бр. 69/09 / ХЕП бр 40/09 од призренског ОЈТ-а. Како је призренски ОЈТ потврдио Комисији (видети § 15 изнад), тај поступак је преузео СТРК, као и поступак у предмету бр. ППН бр. 1755/02.

III. ЖАЛБА

123. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи отмицу и вероватно убиство г. Марка Витошевића. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на кршење процедуралног проширења члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЈП).
124. Жалилац се такође жали на душевну бол и патњу, које су му наводно проузроковане овом ситуацијом. У том погледу, он се ослања на члан 3 ЕКЈП.

IV. ПРАВО

A. Релевантан домаћи закон

125. Релевантне одредбе Привременог закона о кривичном поступку Косова (ПЗКПК), који је усвојен Уредбом УНМИК-а бр. 2003/26 и који је ступио на снагу 6. априла 2004. године, гласе како следи:

Члан 165

(1) Јавни тужилац прво саслушава сведоке које је позвао јавни тужилац; одбрана прво саслушава сведоке које је сама предложила. Свакој страни биће пружена и могућност да испита сведоке које је испитала друга страна.

(2) После овог саслушавања, председавајући судија и чланови већа могу сведоку да поставе питања која они сматрају неопходним за даље разјашњење случаја. Ако је сведок позван на захтев суда, председавајући судија први поставља питања таквом сведоку.

(3) Оштећени, његов или њен законски заступник или пуномоћник, саоптужени или вештак могу да поставе директно питање сведоку само уз дозволу суда.

...

ВАНРЕДНА ИСТРАЖНА МОГУЋНОСТ

Члан 238

(1) Јавни тужилац или окривљени могу изузетно да траже од претпретресног судије да саслуша сведока или да затражи мишљење вештака у циљу очувања доказа, када постоји јединствена могућност да се обезбеди важан доказ или када постоји значајна опасност да такав доказ неће накнадно моћи да буде на располагању у току главног претреса. Против одлуке претпретресног судије, којом он одбија захтев за узимање таквог сведочења, може се поднети жалба трочланом ванрасправном већу.

(2) У случајевима из става 1 овог члана, претпретресни судија предузима мере неопходне за обезбеђивање ефикасности и интегритета поступка а, посебно, за заштиту права окривљеног. Окривљени, његов или њен бранилац и јавни тужилац присуствују саслушању за узимање изјаве. Оштећени и његов или њен законски заступник или пуномоћник биће информисани о саслушању и имају право да присуствују. Давање изјаве пред претпретресним судијом врши се у складу са одредбама Поглавља XX, XXI и XXII овог Закона у вези са сведоцима и вештацима.

(3) Члан 165. примењује се *mutatis mutandis* на испитивање сведока и вештака.

B. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

126. Пре него што започне разматрање меритума жалби, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.

127. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног проширења) ЕКЉП, Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при првобитној процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.
128. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и другог окрутног, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања, Конвенцији о правима детета.
129. Комисија такође напомиње да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност ни за какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након тог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
130. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусте који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 128). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је

ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.

131. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводна кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су проишле из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји покрећу континуирану ситуацију, Комисија има правну надлежност да испита жалбе које се односе на ту ситуацију (видети Европски суд за људска права (ЕСЉП), Велико Веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147–149; ЕСЉП, *Кипар против Турске* [ВВ] бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001. године, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

132. Жалилац се жали, у суштини, на повреду права које се односе на изостанак адекватне кривичне истраге у вези са отмицом и вероватним убиством г. Марка Витошевића. Жалилац такође наводи да није био обавештен о томе да ли је истрага спроведена и какав је био њен исход.

133. СПГС уопштено прихвата чињеницу да је г. Марко Витошевић нестао под околностима опасним по живот. СПГС такође не оспорава УНМИК-ову одговорност да сходно процедуралном делу члана 2 ЕКЉП спроведе истрагу његовог нестанка, почевши од 11. јуна 1999. године. Према речима СПГС-а, „главна сврха такве истраге [била] је обезбеђивање ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, како је дефинисано Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 од 25. јула 1999. о овлашћењима привремене управе на Косову и касније измењеном и допуњеном Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. о закону који се примењује на Косову“.

134. У том погледу, СПГС наглашава да ова обавеза произилази из процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП-а у погледу спровођења ефикасне истраге, у случају када смрт настане под сумњивим околностима које се не приписују државним агентима. СПГС наводи да је „процедурални елемент члана 2 у суштини двострук: (i) обавеза утврђивања судбине и/или локације несталог лица путем истраге; и (ii) обавеза спровођења истраге којом се може утврдити да ли је до смрти дошло незаконитим путем и која може довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт несталог лица“.

135. СПГС даље примењује да се, при одлучивању о пријавама сходно процедуралном делу члана 2 мора обратити пажња на то да се на УНМИК не ставља немогућ или несразмеран терет. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој послератној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса. Штавише, након дугог и суровог рата, Босна и Херцеговина је подвргнута поправци унутрашње структуре и политичког система. ... Било је потребно формирати нове институције, а постојеће реструктурисати. У послератном периоду могла је да се очекује невољност тадашњих зараћених страна да сарађују са новим институцијама, као што се види у овом предмету. Иако је тешко тачно одредити када се завршио овај процес, Суд сматра да је домаћи правни систем требало да буде у могућности да ефикасно реши нестанке и друга тешка кршења међународног хуманитарног права до 2005. године, након свеобухватне провере постављене полиције и правосуђа и успостављања Одсека за ратне злочине при Суду Босне и Херцеговине. Након што је све ово размотрено и пошто није било значајног периода неактивности домаћих власти по овом предмету након 2005. године, Суд је закључио да се, с обзиром на тадашње околности прикупљања материјала, може сматрати да је домаћа кривична истрага спроведена у разумном року и експедитивно“.

136. Са становишта СПГС-а, УНМИК се суочио са ситуацијом на Косову „од 1999. до 2008. године“, која је веома слична оној у Босни и Херцеговини од 1995. године. СПГС додаје да је током сукоба на Косову на хиљаде људи расељено или нестало. Многи људи који су нестали, отети су, убијени и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.
137. СПГС наводи да је идентификација посмртних остатака вршена традиционалним средствима до 2002. године када је као стандардну праксу за потребе идентификације УНМИК увео тестирање ДНК. У јуну 2002. године, УНМИК је формирао КНЛСМ који је био задужен да утврђује судбину несталих лица. Међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог ангажовања због посла који су претходно обављали актери независни од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно у Приштини.
138. СПГС наставља с тим у вези: „Чак много озбиљнији од недостатка форензичких стандарда био је недостатак пажње поклоњене хуманитарном распореду

идентификације тела и враћања посмртних остатака [...]. У усредсређеном напору да покажу да су злочини систематски и широко распрострањени, МКТЈ и његови волонтерски тимови извршили су обдукције што већег броја тела, при чему је идентификација вршена у недовољној мери или уопште није извршена. У свом извештају, МКТЈ наводи да је 1999. и 2000. године извршена ексхумација 4019 тела, а мање од половине тог броја је идентификовано; нека неидентификована тела која су ексхумирали волонтерски тимови 1999. године поново су сахрањена на местима која су још увек непозната КНЛСМ-у“. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ полиције УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму „*ex-officio*, без икакве шире стратегије у погледу подизања оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација.

139. СПГС тврди да је проналажење и идентификовање несталих лица у горе описаном контексту веома тежак и дуготрајан задатак. Он даље наводи да број несталих лица чије је остатке пронашао и идентификовао КНЛСМ „сведочи о његовом напорном раду између 2002. и 2008. године“ и да се „у гробницама и даље проналазе тела и у току су идентификације и повраћаји посмртних остатака члановима породица, често на основу информација садржаних у списима УНМИК-а/КНЛСМ-а“.
140. СПГС даље напомиње да је „стога очигледно да је поступак оснивања система који ће моћи ефикасно да решава нестанке и друга озбиљна кршења међународног хуманитарног права разумљиво постепен“ на Косову, што се огледа у горенаведеном предмету *Палић*. СПГС даље напомиње да се овај поступак „ослањао на одређени број актера, а не само на УНМИК, на пример [МКНЛ], [МКЦК] и локалне организације за нестала лица“. Овај поступак је „и даље актуелан и унапређује се јер га тренутно воде ЕУЛЕКС и косовски локални органи“.
141. СПГС даље тврди да је професионална, добро обучена и добро опремљена полиција од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које јој је постепено преносио КФОР у периоду 1999–2000. године. Он се, у том погледу, осврће на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме је ситуација описана на следећи начин:

„Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због двадесет различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе уобичајену праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

142. СПГС наводи да је ЈИРЗ полиције УНМИК-а ангажовао међународну полицију УНМИК-а и припаднике домаће Косовске полицијске службе и усмерио се на кривичну истрагу случајева несталих лица. Њихове обавезе обухватале су проналажење илегалних гробова, идентификацију починилаца и прикупљање доказа везаних за злочине. Припадници међународне полиције УНМИК-а који су радили на предметима несталих лица морали су да се прилагоде спровођењу истрага на страниј територији и у страниј култури, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју.
143. Он даље наводи да, након сукоба, све домаће институције на Косову, укључујући институције за спровођење закона и институције за проналажење несталих лица, нису биле функционалне и да су морале бити успостављене од почетка. Такође, истражитељи су често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводима СПГС-а, дата ограничења су „спречила полицију УНМИК-а да спроведе све истраге на начин... који се очекује, или који се барем очекује, у функционалним државама са потпуно успостављеним институцијама и без прилива предмета ове природе повезаних са ситуацијом након сукоба“.
144. У погледу жалбе г. Звездана Витошевића, СПГС даје кратак преглед активности које су предузете од стране органа УНМИК-а и доступних истражних докумената (§§ 40–107 изнад), укључујући чињенице које се односе на хапшење и изручење М. У. (§§ 109–121 изнад). Он прихвата да је УНМИК отворио истрагу о отмици г. Марка Витошевића негде током 2001. године. Он наглашава да у истражном спису није јасно назначено да ли су прикупљени узорци ДНК чланова породице г. Марка Витошевића.
145. СПГС укратко наводи да се на основу списка може закључити да је полиција УНМИК-а активно водила истрагу предмета док није предат ЕУЛЕКС-у децембра 2008. године. Полиција је, конкретно, идентификовала већи број сведока и ступила у контакт са њима, идентификовала неколико осумњичених лица и прикупила њихове идентификационе податке, обавила разговоре са члановима породице А. Б, када се испоставило да он није на Косову. СПГС такође наводи да је полиција УНМИК-а покушала да разговара са Т. М, али у томе није успела због његовог лошег здравља. СПГС такође тврди да је „УНМИК обавестио међународног тужиоца да је А. Б. ухапшен од стране МУП-а у Републици Србији, али да је пуштен због недостатка доказа. На основу предмета није јасно да ли је било додатних покушаја од стране УНМИК-а да пронађе овог осумњиченог“.

146. У вези са хапшењем, изручењем М. У. и накнадним кривичним гоњењем од стране правосудних органа на Косову (видети §§ 109–121 изнад), СПГС додаје да његов „тренутни статус... није јасан на основу списка о предмету и да је УНМИК предао целокупну истрагу ЕУЛЕКС-у убрзо након његове последње преписке са органима БЈРМ. ... Поред тога, Главни тужилац СТРК-а је [указао] да ће СТРК... преузети предмет истраге ратних злочина против [М. У.]“.
147. На крају својих тврдњи СПГС наводи да је „очигледно да је УНМИК спровео истрагу у вези са нестанком и могућом смрћу г. Марка Витошевића у оквирима могућег, имајући у виду тадашње околности на Косову. Стога, због околности изван контроле УНМИК-а, као што су политичка ограничења којима се спречава изручење идентификованог осумњиченог лица на Косово и лоше здравље, старост и пребивалиште јединог идентификованог очевица, УНМИК није могао да закључи истрагу пре него што ју је предао ЕУЛЕКС-у, децембра 2008. године.“
148. Дакле, према мишљењу СПГС-а, није било кршења члана 2 ЕКЈП.

3. Процена Комисије

149. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 ЕКЈП, у погледу тога да органи УНМИК-а нису спровели ефикасну истрагу у вези са отмицом и вероватним убиством г. Марка Витошевића.

а) Подношење релевантних списка

150. Дана 23. децембра 2013. године, УНМИК је потврдио Комисији да се достављање списка може сматрати завршеним (видети § 8 изнад). Ипак, на захтев Комисије, 27. марта 2014. године СТРК је Комисији доставио већи број додатних докумената (видети § 9–11 изнад).
151. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да достави било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује пружање докумената и информација релевантних за жалбе. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да ће бити извучени закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да достави информације које поседује, без одговарајућег објашњења“ (видети ЕСЈП, *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда од 31 маја 2005. године, § 56).
152. Комисија такође напомиње да је правилно одржавање истражних списка који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове предаје, кључно за наставак таквих истрага и могло би стога само по себи покренути питања сходно члану 2 (видети мишљење Саветодавне комисије за људска права [ХРАП] од 13. новембра 2014. године, § 62, предмет *Булатовић*, бр. 166/09).

153. Комисија нема разлога да сумња да је УНМИК уложио све напоре како би добио релевантне истражне списе. Међутим, Комисија такође наводи да је онаод СТРК-а успела да добије много више докумената у вези са овим предметом. УНМИК није објаснио зашто је спис који је предао СПГС био непотпун и да ли можда постоји додатна документација.

154. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалби на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).

b) Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2

155. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права, макар од случаја Интерамеричког суда за људска права *Веласкез-Родригез* (видети предмет *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). КЉП је такође навео да позитивна обавеза проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност личности), тумачено заједно са чланом 2 став 3 (право на ефикасан правни лек) МСГПП-а (видети КЉП, Општи коментар бр. 6, 30. април 1982. године, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004. године, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13; видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ел-Авани против Либијске Аранске Цамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992. године) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних, арбитрарних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције о заштити свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.

156. Да би се бавила тврдњама жалилаца, Комисија се посебно осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Мекен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 105, *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-I*; видети такође ЕСЉП, *Јасинскис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних

случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009. године, § 191).

157. Европски суд је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је државни агент проузроковао тај нестанак (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 131 изнад, при § 136; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, бр. 10865/09, 45886/07 и 32431/08, пресуда од 17. септембра 2014. године, § 317).
158. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310; видети такође ЕСЈП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 321).
159. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу, пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 102, при § 191; видети такође ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011. године, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти или одговорна особа или особе ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад, при § 312; и *Исајева против Русије*, наведен изнад, при § 212).
160. Конкретно, закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен изнад у § 156 при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависе од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009. године, § 105).

Истовремено, надлежни органи морају увек озбиљно да покушају да открију шта се догодило и не би требало да се ослањају на исхитрене и неосноване закључке да би затворили истрагу (видети ЕСЈП [ВВ], *Ел-Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012, § 183; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 157, при § 322).

161. У том контексту се подразумева услов ажурности и разумне експедитивности. Чак и када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак истраге у одређеној ситуацији, брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и спречавања стварања слике о тајном учествовању у незаконитим радњама или њиховом толерисању (видети ЕСЈП, *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, бр. 46477/99, пресуда од 14. марта 2002. године, § 72, ЕКЈП 2002-II; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 157, при § 323).
162. Конкретно, у погледу особа које су нестале и касније пронађене мртве, што није случај у овом предмету, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 136, при § 46; у истом смислу, ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 102, при § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012. године, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се само расветљава један аспект судбине несталог лица и генерално остаје обавеза да се објасне нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад, у § 46; у истом смислу ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад, у § 102, при § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве могу сами по себи представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 159, при § 64).
163. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, најближи сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали*, наведен у § 158 изнад, при §§ 311–314; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен у § 158 изнад, при §§ 211–214 и предмете наведене у њему; ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. јула 2011. године, бр. 55721/07, § 167, ЕКЈП 2011; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен у § 157 изнад, при § 324).

164. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, чиме се задовољава право на истину, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП [ВВ], *Ел-Масри*, наведен у § 160 изнад, при § 191; ЕСЈП, *Ал-Наишири против Пољске*, бр. 28761/11, пресуда од 24. јула 2014, §§ 495–496). Органи Уједињених нација су такође уверени у значај права на истину. Према речима Генералног секретара УН-а, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о повредама и догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима у вези с њима и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то такође подразумева право да се пронађе жртва и сазна њена судбина“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, Документ УН-а А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође КЈП, *Шедко и Бондаренко против Белорусије*, Саопштење бр. 886/1999, разматрања од 3. априла 2003. године, § 10.2, СГПП/Ц/77/Д/886/1999; КЈП, *Меријам Филипе, Аугусте и Томас Санкара против Буркине Фасо*, Саопштење бр. 1159/2003, разматрања од 8. марта 2006, § 10.2, СГПП/Ц/86/Д/1159/2003; Комитет УН-а за људска права, Резолуције 9/11 и 12/12: *Право на истину*, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009. године; Преамбула и члан 24 став 2 Конвенције о заштити свих људи од принудног нестанка, наведено у § 106 изнад; видети такође Извештај Специјалног извештача о унапређењу и заштити људских права и фундаменталних слобода током борбе против тероризма, г. Бена Емерсона, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних органа за тешка и систематска кршења људских права почињена у контексту иницијатива за борбу државе против тероризма*, документ УН-а, А/КЈП/22/52, 1. март 2013, § 23–26).

с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

165. Комисија је свесна чињенице да су се отмица и вероватно убиство г. Марка Витошевића догодили убрзо након распоређивања УНМИК-а на Косову.

166. СПГС, са своје стране не оспорава чињеницу да је УНМИК имао обавезу да истражи овај случај сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које припадају контексту Косова и распоређивању УНМИК-а у првој фази његове мисије биће узете у обзир приликом процене да ли је ова истрага у складу са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.

167. Комисија сматра да тврдње СПГС-а покрећу два кључна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.

168. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК

прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЉП. У том погледу, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).

169. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на постконфликтне ситуације, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, случај ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 159 и случај ЕСЉП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011). Суд даље наводи да се процедурална обавеза сходно члану 2 и даље примењује у „тешким безбедносним околностима, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 163, при § 164; видети такође случај *Гулеч против Турске*, пресуда ЕСЉП од 27. јула 1998, § 81, Извештаји 1998-IV; случај *Ерги против Турске*, пресуда ЕСЉП од 28. јула 1998, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; ЕСЉП, случај *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 158, при §§ 85–90, 309–320 и 326–330; предмет *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 158, при §§ 180 и 210; случај *Канлибаш против Турске*, бр. 32444/96, пресуда ЕСЉП од 8. децембра 2005, §§ 39–51).
170. Суд је признао да „када до смрти [и нестанака] које треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад при § 164; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза сходно члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између многих осталих примера, ЕСЉП, *Каја против Турске*, наведен изнад у § 156, при §§ 86–92; ЕСЉП, *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82–85; ЕСЉП [ВВ], случај *Танрикулу против Турске*, бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101–110, ЕКЉП 1999-IV; ЕСЉП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156–166; ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 158, при §§ 215–224; ЕСЉП, *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158–165).
171. Слично томе, КЉП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни

у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЉП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 155, при § 1; КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЉП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанцима и отмицама на Косову (видети КЉП, *Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија)*, 14. август 2006, §§ 12–13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).

172. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, довеле до тога да буде од кључног значаја да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о статусу истрага као и поступка прописне предаје предмета међу службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Р. Р. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда од 4. децембра 2012, §§ 28–32), као и да размотри нарочиту рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба (видети ЕСЉП [ВВ], *Саргсијан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011, § 145; и ЕСЉП [ВВ], *Чирагов и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 26 изнад).
173. Као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 159 изнад, при § 70; *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007, § 62).
174. Међутим, Комисија сматра да у контексту најозбиљнијих злочина почињених против цивила, члан 2 налаже да надлежни органи уложе све истражне напоре како би утврдили чињенице и довели починиоце пред лице правде. Оваквим предметима се даје највећи приоритет.

175. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЉП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29 новембра 1988, § 53, Серија А бр. 145-Б). Комисија стога закључује да природа и степен јавног надзора у погледу тога да ли ефикасност истрага испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражног посла на Косову.
176. Комисија наглашава да је она већ обавила анализу ефикасности, сходно члану 2, бројних истрага које је спровео УНМИК у погледу убистава, отмица и нестанака везаних за сукоб на Косову. Комисија је идентификовала уобичајене недостатке у овим истрагама, попут кашњења уписивања предмета и прекорачења периода неактивности од почетка и у периоду под правном надлежношћу Комисије; пропусти да се предузму основни истражни кораци и да се испрати очигледан след истраге; недостатка усклађености међу различитим јединицама полиције УНМИК-а; недостатка редовних и значајних разматрања предмета; недостатка тужилачког надзора; пропусти да се члановима породице достави минимум неопходних информација о статусу истраге (упоредити са ЕСЉП, *Аслаканова и остали против Русије*, наведен изнад у § 162, при § 123). Комисија такође бележи системске пропусте попут мањкавости система за постављање истражних приоритета и изостанка ваљане предаје предмета између истражитеља и/или истражних јединица. У већини ових случајева, Комисија је установила да истраге нису биле ефикасне у смислу члана 2 и да пропусти УНМИК-а, који су се наставили током периода под надлежношћу Комисије, не могу бити оправдани у светлу потешкоћа са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије.

d) Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету

177. Што се тиче околности овог предмета, Комисија подсећа да је отмица г. Марка Витошевића одмах пријављена КФОР-у и УНМИК-у (видети § 32 изнад) и сматра да је полиција УНМИК-а најкасније до фебруара 2000. године била упозната са предметом (видети § 34 изнад). Годину дана касније, септембра 2001. године, МКЦК је такође обавестио УНМИК о овом предмету (видети § 41 изнад).
178. Сврха ове истраге била је да се утврди судбина жаличевог оца и да се идентификују могући починиоци. Да би испунили ове циљеве, они који спроводе истрагу били су дужни да траже, прикупе и сачувају доказни материјал; да идентификују могуће сведоке и узму њихове изјаве; да идентификују починиоца/починиоце и изведу их пред надлежни суд утврђен законом.
179. Комисија подсећа да би ефикасне истражне радње морале да се спроводе брзо и експедитивно, где би надлежни органи предузели све разумне кораке и испратили очигледан след истраге како би осигурали доказе везане за инцидент, укључујући,

између осталог, сведочење очевидаца, форензичке доказе итд. Истрага такође мора да обезбеди елемент јавног надзора у довољној мери, као и да у разумној мери буде доступна породици жртве. Закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Штавише, истрага би требало да се повремено преиспита, како би се обезбедило да све доступне информације буду узете у разматрање. Пошто обавеза спровођења истраге није обавеза добијања резултата већ употребе средстава, при оцењивању њене ефикасности треба узети у обзир околности конкретног случаја и практичну реалност истражног рада (видети §§ 159–160 изнад).

180. Комисија напомиње да је према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, она од 27. октобра 1999. године имала „пуну истражну власт“ у региону Призрена. Према статистичким подацима, на крају септембра 2000. године полиција УНМИК-а је имала 4.145 службеника распоређених на територији Косова⁶. Дакле, одговорност је била на УНМИК-у да обезбеди, *прво*, да се истрага спроводи експедитивно и ефикасно; *друго*, да се сав релевантан истражни материјал прописно предаје органу који преузима одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС); и, *треће*, да истражни списи могу да се прате и преузимају уколико дође до потребе за тим у било којој каснијој фази.
181. Комисија напомиње да је спис који је доставио СПГС био непотпун и да не постоји никакво задовољавајуће објашњење у вези са тим (видети §§ 38 и 153 изнад). Стога, Комисија претпоставља да УНМИК не може да гарантује да је спис који је достављен Комисији потпун. Дата ситуација показује да је могло доћи до једне од следећих ситуација: није спроведена ваљана истрага; спис није исправно и у потпуности предат ЕУЛЕКС-у или домаћим надлежним органима; или УНМИК није добио натраг потпун спис од особе тренутно задужене за његово чување. Комисија је већ напоменула да нема разлога да сумња у поштене намере УНМИК-а у настојању да обезбеди потпун истражни спис ради његове процене (видети § 153 изнад). Међутим, Комисија сматра да, без обзира на то које је од ових могућих објашњења применљиво, оно би указало на пропуст који се може директно приписати УНМИК-у, било да се ради о периоду када је он обављао своје извршне функције или у свом садашњем својству.
182. Даље, Комисија напомиње да је од самог почетка истраге било очигледних недостатака у њеном спровођењу. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са својом ограниченом временском надлежношћу (видети § 131 изнад), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЈП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (видети ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 159, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9.

⁶ Видети: Месечни резимеи о војном особљу и особљу цивилне полиције (ЦИВПОЛ) распоређеном у садашњим операцијама Уједињених нација од 31. августа 2000. и 30. септембра 2000. године // доступни на званичној веб-страници УН-а [електронски извор] – http://www.un.org/en/peacekeeping/resources/statistics/contributors_archive.shtml (прегледано 15. октобра 2014. године).

децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 28 изнад).

183. Комисија се сада осврће на процену ове истраге у односу на први део процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЈП, у којем се утврђује судбина г. Марка Витошевића. Комисија напомиње да је његова локација и даље непозната. Иако је и сâм СПГС изразио одређену сумњу у вези са тим (видети § 144 изнад), Комисија је уверена да је анте-мортем податке о жалиочевом несталом оцу прикупио МКЦК пре 22. децембра 2001. године као и да је доступан довољан број узорак ДНК (видети § 37 изнад).
184. С тим у вези, Комисија сматра да је прикупљање ДНК узорака само по себи од суштинског значаја, јер обезбеђује неопходан материјал за будућа компаративна истраживања и могућу идентификацију пронађених посмртних остатака (видети ХРАП, *Пејчиновић*, бр. 89/09, мишљење од 13. марта 2014. године, § 161). Међутим, пошто у случају овог предмета до такве идентификације није дошло, Комисија се сада враћа на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а и циљу идентификације починилаца и довођење истих пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЈП.
185. Комисија узима у обзир да је у било којој истрази, а посебно у истрази нестанка у околностима које су опасне по живот, почетна фаза од највећег значаја и да има две главне намене: одређивање правца истраге и обезбеђивање очувања и прикупљања доказа за евентуалан будући судски поступак (видети став Комисије о сличним предметима изражен у предмету *X*, бр. 326/09 и остали, мишљење од 6. јуна 2013, § 81; ХРАП, *Ибрај*, предмет бр. 14/09 и остали, мишљење од 6. августа 2014, § 142).
186. Комисија подсећа да је отмица г. Марка Витошевића одмах пријављена КФОР-у и УНМИК-у (видети § 177 изнад). ЈНЛ је септембра 2001. године отворио истражни спис (видети § 41 изнад). Комисија мора да нагласи да је, за разлику од многих других извештаја о нестанима до којих је дошло током лета 1999. године, у овом случају од самог почетка било јасно да су жалиочевог оца одвели припадници ОВК.. Како га нико више никада није видео, не треба довести у сумњу да су околности његовог нестанка заиста биле опасне по живот (видети §§ 34–35 изнад). Међутим, спис не садржи ниједну непосредну активност органа УНМИК-а осим, вероватно, почетне процене информација и уписа предмета. Прва забележена активност у вези са отмицом жалиочевог оца предузета је четири године касније, током 2005. године (видети §§ 44–47 изнад). Међутим, према мишљењу Комисије, ова акција се тешко може назвати „истражном“ јер се истражитељ ЈНЛ-а ограничио на репродуковање информација јавно доступних на веб-страници ФХП-а, када је припремао извештај о истрази (видети § 45 изнад). Он није учинио напоре да ступи у контакт са било којим сведоком и сврстао је предмет у категорију „неактиван“, упркос сопственој процени да су доступне информације „јасно указивале на кривичну природу нестанка“ (видети § 47 изнад).
187. Комисија напомиње да одређена истражна активност у вези са отмицом и вероватним убиством г. Марка Витошевића постаје очигледна тек од тренутка када је повезана са

већим бројем других отмица косовских Срба од стране припадника ОВК у Ораховцу, које су се десиле истог дана.

188. Као што се може закључити на основу списка СТРК-а, од 2002. године водила се засебна истрага у вези са отмицом и нестанком г. П. П. из Ораховца (предмет бр. 2002-000642, видети § 53). Од 2004. године такође је започета истрага (предмет бр. 0424/ИНВ/04) у вези са отмицом г. С. Г. (видети § 68 изнад). Према доступном опису околности, та два лица, као и Т. М. и г. Марко Витошевић, отети су у Ораховцу истог дана, 16. јуна 1999. године, наводно од стране истих припадника ОВК (укључујући А. Б. и М. У.), затворени су у истом штабу ОВК, држани су тамо у нехуманим условима и мучени су. Г. П. П. је наводно преминуо у заточеништву, али његови посмртни остаци никада нису пронађени. Преостала тројица мушкараца су одведени на погубљење. Т. М. је срећом успео да побегне док судбине г. Марка Витошевића и г. С. Г. до данас остају непознате.
189. Из списка се може закључити да је полицији УНМИК-а већ 1999. године можда био доступан довољан број информација да се повежу отмице г. Марка Витошевића и преостале две особе (видети § 33 изнад), али да су информације свакако биле доступне 2000. године (видети § 34 изнад) и да су поново достављене октобра 2001. године (видети § 40 изнад). Поред тога, ЈНЛ је маја 2004. године (§ 68 изнад) добио информације директно од гђе Ј. Г, која је јасно изнела тврдњу да је њен муж отет заједно са г. Марком Витошевићем и Т. М. Њена формална изјава се међутим не налази у спису. ЈНЛ је накнадно, 31. маја 2004. године, поднео захтев да се пронађе Т. М, најважнији преживели очевидац отмице, затварања и вероватне егзекуције жалиочевог оца и г. С. Г, и да се са њим обави разговор.. Међутим, у овом правцу није предузета ниједна активност, барем до 2007. године када је полиција УНМИК-а покушала да организује разговор са њим (видети §§ 87, 90 и 94 изнад). Изгледа да до разговора није дошло, вероватно због лошег здравственог стања сведока.
190. Такође, информације којима се „повезују“ предмети касније су примљене из различитих извора барем још три пута: новембра 2004. године (§ 42 изнад), фебруара 2005. године (§ 73 изнад) и априла 2005. године (§ 45 изнад). Истражни спис показује да је јуна 2005. године база података ЈНЛ-а садржала информације којима се повезују предмети у вези са г. Марком Витошевићем и г. П. П. (видети § 48 изнад). Међутим, Комисија напомиње да су тек 2007. године полиција УНМИК-а и тужиоци званично објединили предмете у вези са овим отмицама у једну истрагу (видети § 98 изнад).
191. У вези са овим аспектом, Комисија подсећа на свој став о продуженом пропусту да се повежу засебне истраге у погледу истог несталог лица – да процедурална обавеза сходно члану 2 ЕКЈП „није испуњена пуким успостављањем одговарајућег оквира, већ тек када постане правилно координисан систем који може да спроведе адекватну и ефикасну истрагу“ (ХРАП, *Стојковић*, бр. 87/09, мишљење од 14. децембра 2013. године, пара 164).

192. Према доступном материјалу, органи УНМИК-а нису предузели ниједну непосредну суштинску активност да истраже отмицу и вероватно убиство г. Марка Витошевића, г. П. П, г. С. Г, као и отмицу, затварање и мучење Т. М.
193. Комисија даље напомиње да, иако је у спису био доступан минималан број неопходних информација о сведоцима, укључујући очевице, у току 2002. године полиција УНМИК-а је забележила само изјаву гђе О. П. (видети § 63 изнад). Када је реч о главном познатом очевицу и преживелом, Т. М, иако су у мају 2004. године (видети § 69 изнад) и фебруару 2005. године (видети § 76) истражитељи званично затражили помоћ да га пронађу и испитају, то тада није учињено, из разлога који нису очигледни на основу списка.
194. Постојао је већи број активности које је косовска полиција УНМИК-а могла да предузме, као што је проналажење и претрес (или барем испитивање) домова жртава и наводног штаба ОВК у Ораховцу (зграда „ватрогасне станице“), претресање околне области у потрази за додатним сведоцима, покушај да се пронађе оружје које је ОВК одузео жртвама, идентификовање команданата ОВК који су били задужени за подручје Ораховца у лето 1999. године, идентификовање и испитивање локације и разговор са осумњиченима.
195. Током 2002. и 2003. године, било је активности полиције УНМИК-а у истрази у вези са г. П. П. (видети §§ 53–64 изнад), коју је очигледно покренула жалба гђе О. П. упућена омбудсману на територији Косова. Полиција УНМИК-а је 2003. године уз помоћ српског МУП-а ступила у контакт и обавила разговор са њом (видети § 63 изнад). Иако њена изјава пружа јасне трагове, они нису испраћени у разумном временском року. Она је поново испитана 2005. године када је поновила своју изјаву из 2003. године и чак јасније повезала случај свог супруга са случајевима г. С. Г. и Т. М.
196. Године 2004, у току истраге која се водила у вези са г. С. Г, информације добијене од гђе Ј. Г. такође су обезбедиле јасне трагове који су упућивали на заједничке осумњичене и очевица, Т. М. Међутим, на сличан начин, ниједан од тих трагова није разрађен на одговарајући начин (видети § 69 изнад).
197. Призренски РИЈ је, такође 2004. године, као одговор на захтев призренског ОЈТ-а да буде упознат са предметом у вези са г. П. П, навео да је предмет под истрагом, али да постоје други „врло важни предмети релевантни за нереди који су се одиграли 17. и 18. марта 2004. године“. Комисија примећује да су у то време истраге у вези са „нередима“ биле вишег приоритета од оних које су се односиле на наводне систематске отмице и убиства косовских Срба од стране ОВК које су се водиле под надзором УНМИК-а.
198. У погледу периода у току којег је имала надлежност, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума и даље постојао пропуст по питању спровођења неопходних истражних радњи, у складу са

континуираном обавезом истраге (видети § 162 изнад), чиме је процена целе истраге доведена у временски период под надлежношћу Комисије.

199. У том периоду је полиција УНМИК-а поново испитала гђу О. П. (видети § 77 изнад), посетила зграду ватрогасне станице у Ораховцу и припремила фотографије, покушала да пронађе наводно место егзекуције, посетила српску четврт у граду Ораховцу („Горњи Ораховац“), разговарала са сведоком Н. М. како би пронашла још сведока, покушала да добије додатне информације из различитих база података полиције и КФОР-а и других извора, покушала (неуспешно) да организује разговор са Т. М. на територији уже Србије и објединила све предмете у једну истрагу (видети §§ 78–108 изнад). Међународни тужилац којем је овај случај додељен 2007. године, затражио је од ЈИРЗ-а да спроведе већи број активности како би се прикупили додатни докази (видети §§ 98 и 105 изнад). Иако су неке од њих спроведене, према мишљењу Комисије, оне нису надоместиле пропусте истраге који су се претходно јавили (видети ХРАП, *Пејчиновић*, наведен изнад у § 184, при § 183; упоредити са приступом Комисије у предмету *Б. Л*, бр. 88/09, мишљење од 22. новембра 2013. године, при § 123).
200. На губитак доказа услед одлагања да се контактирају сведоци посебно указује немогућност органа УНМИК-а да забележе изјаву преживелог и очевица Т. М, током 2007. године, због његове старости и здравственог стања. Како је већ поменуто, његово име је било доступно органима УНМИК-а од 2001. године (видети § 40 изнад), али нису испоштована два званична захтева да се са њим разговара, упућена 2004. и 2005. године (видети § 193 изнад).
201. Српски правосудни органи су га заиста испитали 2006. године и накнадно су доставили његову изјаву полицији УНМИК-а (видети § 79 изнад). То Комисији говори да је његова врло детаљна изјава већ била доступна. Ипак, међународни тужилац је 2007. године упутио полицију УНМИК-а да организује разговор са Т. М. на територији уже Србије, који је требало да се обави као „Ванредна истражна могућност“ (видети § 125 изнад). Изјава забележена на такав начин могла је да се употреби на суђењу, али до таквог разговора никада није дошло.
202. Коначно, Комисија напомиње изјаву СПГС-а у вези са хапшењем А. Б. од стране српског МУП-а и његовим накнадним пуштањем „због недостатка доказа“ (видети § 145 изнад). Комисија у погледу овога није пронашла ништа у истражном спису, изузев копија захтева за издавање српских путних исправа (видети § 107 изнад). У сваком погледу, ово је случај још једног пропуста истражних органа УНМИК-а да добију информације у вези са овим осумњиченим.
203. Стога, према мишљењу Комисије, истражни органи УНМИК-а нису предузели све разумне кораке и да испрате очигледан след истраге како би осигурали доказе у вези са отмицом и вероватним убиством г. Марка Витошевића и других лица која су отета истом приликом.

204. Пошто судбина г. Марка Витошевића није била утврђена, полиција УНМИК-а је имала обавезу да користи средства која су јој на располагању како би редовно пратила напредак истраге да би била сигурна да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање, и како би обавестила сроднике о напретку истраге. Како се на основу списка може видети, истражни спис у вези са г. П. П. је ревидиран 12. јуна 2004. године (видети § 72 изнад). Истражитељ КПС-а је предложио већи број активности али се на основу списка не може закључити да је уследила било која активност на основу тих препорука. Овај предмет је поново ревидиран фебруара 2005. године (видети § 73 изнад) такође од стране службеника КПС-а. Комисија напомиње да је само приликом кратке посете Ораховцу овај локални истражитељ прикупио више информација о предмету него целокупна претходна истрага (видети § 73 изнад). Међутим, према мишљењу Комисије, прикупљене информације нису правилно искоришћене и разрађене.
205. Када је реч о ревизији предмета у вези са г. Марком Витошевићем, коју је 2005. године извршио ЈНЛ, Комисија поново напомиње да је, упркос великом броју доказа које је прикупио истражитељ из ФХП-а, а пре него што је било који сведок испитан или предузета било која активност, истражитељ сврстао овај предмет у категорију „неактиван“ (видети § 47 изнад). У том погледу, Комисија подсећа на свој став по питању категоризације предмета у „активне“ и „неактивне“ – да би било која таква активност „требало да се спроведе након што се спроведе минимум могућих истражних активности и након што се доступне информације прикупе и анализирају“ (видети нпр. ХРАП, *Б. А.*, бр. 52/09, мишљење од 14. фебруара 2013, § 82; ХРАП, *Стевановић*, бр. 289/09, мишљење од 14. децембра 2014. године, § 114). У том погледу, Комисија такође подсећа на став Европског суда да „надлежни органи морају увек да учине озбиљан напор да открију шта се догодило и не треба да се ослањају на исхитрене или неосноване закључке како би затворили истрагу“ (видети § 160 изнад).
206. Последњу ревизију, под надлежношћу УНМИК-а, извршили су 2007. године ЈИРЗ и тужилац УНМИК-а, што је за последицу имало покретање истраге. Међутим, изгубљено је на времену и ова истрага није окончана до краја извршне власти УНМИК-а у области полиције и правосуђа, на крају 2008. године. Како је Комисија већ напоменула, правилна тужилачка ревизија истражног списка у ранијим фазама могла је полицији да обезбеди додатне и јасније смернице (видети ХРАП, *Стојковић*, наведен изнад у § 191, при § 160).
207. Имајући у виду све горенаведене пропусте, према мишљењу Комисије ревизија овог истражног списка била је далеко од адекватне.
208. Комисија даље подсећа на СПГС-ов аргумент да се одсуство напретка у овом предмету може приписати одређеним „политичким ограничењима којима је спречено изручење идентификованог осумњиченог лица на територију Косова као и лошем здравственом стању и старости и локацији јединог идентификованог очевица“ (видети § 147 изнад). Најпре, Комисија истиче да су оба проблема утицала на ову истрагу тек у њеним каснијим фазама, 2007. године и касније. Даље, како је Комисија већ навела (видети § 200), УНМИК-ова немогућност да испита Т. М. се у великој мери може

приписати УНМИК-овом неоправданом одлагању да дође до њега. Како је Комисија већ у неколико наврата наводила, проналажење сведока је јасно била одговорност УНМИК-а (видети нпр. ХРАП, *Буљевић*, бр. 146/09, мишљење од 13. децембра 2013. године, § 100). С друге стране, постојала је изјава Т. М. коју су српски органи доставили УНМИК-у; такође, њу су делимично потврдиле изјаве које су дале гђа О. П. и гђа Ј. Г, барем у деловима који се односе на отмице њихових супруга. Такође, спис садржи имена још четири лица, која су отприлике у исто време такође отета у Ораховцу од стране припадника ОВК, која су побегла или пуштена (видети § 99 изнад). Међутим, у спису се не налази никаква назнака да су било које активности спроведене у циљу проналажења и испитивања тих сведока. Стога, те додатне очигледне могућности за прикупљање доказа нису искоришћене.

209. Када је реч о „политичким ограничењима којима је спречено изручење“, Комисија најпре напомиње да су се та ограничења појавила тек на самом крају УНМИК-ове извршне власти на територији Косова, такође и у каснијим фазама истраге. Стога, та ситуација не утиче на процену Комисије у вези са истрагом коју су водили органи УНМИК-а. Друго, чини се да није било одговарајућег правног основа за изручење М. У. на територију Косова јер се против њега није водила истрага, а није био издат ни домаћи а ни међународни налог за хапшење од стране домаћих правосудних органа. Како је горе наведено, сви они су издати у току једнодневне „правне трке“, 9. априла 2009. године (видети §§ 116–118).
210. Коначно, Комисија би желела да изрази мишљење у погледу СПГС-ове тврдње да је УНМИК спровео истрагу у вези са нестанком и могућом смрћу г. Марка Витошевића „у оквирима могућег, имајући у виду тадашње околности на Косову“, али да није био „у могућности да оконча истрагу пре него што је предата ЕУЛЕКС-у“. У светлу горе описаних недостатака и пропуста у истрази, Комисија изражава забринутост због овог закључка. Како је изнад објашњено, из списка се не види да су органи УНМИК-а предузели благовремену и свеобухватну акцију како би испратили доступне трагове.
211. Комисија страхује да је такав недостатак одговарајуће акције полиције УНМИК-а могао починиоцима показати да органи нису могли, или нису хтели, да спроведу истраге отмица и нестанака људи. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније. Наравно, према мишљењу Комисије, оваква неактивност није помогла УНМИК-у да „смири страсти и тензије... које су биле изражене међу свим етничким групама, а које су се појачавале извештајима о несталим или убијеним особама“, као што је поменуто СПГС (видети § 141 горе у тексту). Поред тога, Комисија страхује да таква неактивност указује на одређену невољност полиције УНМИК-а да спроведе истраге када је било назнака о етнички мотивисаном насиљу које је указивало на лица повезана са ОВК (видети ХРАП, *Николић и остали*, бр. 72/09 и остали, мишљење од 14. децембра 2014, § 203).

212. Како је Комисија претходно закључила, полиција УНМИК-а и ОП су спровели политику очувања ограничених истражних ресурса и концентрисања само на истрагу „уз велику вероватноћу идентификовања осумњичених“ (видети ХРАП, *Стевановић*, наведен изнад у § 205, при § 42). Како је Комисија такође напоменула, овај приступ је био у супротности са описом ситуације на терену коју је Генерални секретар УН-а отприлике у исто време представио Савету безбедности УН-а и указао на озбиљан системски пропуст (видети *ibid*, § 116). У овом предмету, очевици су именовали осумњичене чиме су допринели „великој вероватноћи идентификовања осумњичених“. Међутим, чак ни приликом примене, ова политика није била испоштована.
213. Комисија подсећа да дужност спровођења истраге не може бити прекршена само због тога што истрага није довела до задовољавајућег резултата. Постоји критеријум да таква истрага мора да се спроведе у потпуности и на озбиљан начин и да не сме да буде пука формалност. Комисија сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 159 изнад), као што то налаже члан 2 ЕКЉП.
214. У светлу горе описаних мана и недостатака у истрази, Комисија, са своје стране, сматра да овај случај, као и други случајеви убиства, отмица и нестанака који су претходно размотрени, заправо указује на образац површних и непродуктивних истрага које је полиција УНМИК-а спроводила у вези са убиствима и нестанцима на Косову (видети § 176 изнад; упоредити са предметом КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, наведен изнад у § 171, при § 11.4; видети такође ХРАП, *Булатовић*, бр. 166/09, мишљење од 13. новембра 2014, §§ 85 и 101).
215. Што се тиче процедуралног захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника жртве у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени законски интереси.
216. Жалилац у овом погледу наводи да након што је КФОР-у и УНМИК-у пријављена отмица његовог оца, он није примио никакав одговор о исходу истраге. Иако је гђа Д. В. желела да сарађује у истрази, нико никада није ступио у контакт са њом. Са братом жалиоца, г. Л. В, обављен је разговор, али тек у марту 2007. године (видети § 95 изнад), док жалилац никада није испитан.
217. Изузев руком писане „потврде“ коју је написао службеник полиције УНМИК-а, на обичном папиру, којом се потврђује чињеница да је отмица г. Марка Витошевића пријављена КФОР-у (видети § 34 изнад), спис не садржи ништа што указује на било који други контакт органа УНМИК-а са жалиоцем или његовом породицом.
218. Комисија дакле сматра да, у овом периоду, истрага уопште није била отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2 ЕКЉП. Према томе, Комисија закључује да УНМИК није омогућио жалиоцу нити другим члановима његове породице који су

имали легитимни интерес за напредак ове истраге, да се укључе у истражни поступак у мери која је неопходна за очување њихових легитимних интереса.

219. У светлу горе описаних мана и недостатака, Комисија закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу отмице и вероватног убиства г. Марка Витошевића. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЉП.

С. Наводно кршење члана 3 ЕКЉП

220. Комисија сматра да се жалилац позива, у суштини, на повреду права на забрану нечовечног или понижавајућег поступања, која проистиче из отмице и вероватног убиства његовог оца, као што је загарантовано чланом 3 ЕКЉП.

1. Опсег разматрања Комисије

221. Комисија ће размотрити наводе сходно члану 3 ЕКЉП, примењујући исти опсег разматрања који је предвиђен чланом 2 (видети §§ 128–131 изнад).

222. Комисија подсећа да је Европски суд за људска права закључио у много наврата да ситуација принудног нестанка покреће повреду члана 3 у погледу блиских сродника жртве. Суд наглашава да, када је реч о члану 3, „суштина те повреде не лежи толико у чињеници да је члан породице ‘нестао’, већ се односи на реакције и ставове надлежних органа на насталу ситуацију након што им је предочена“ (видети нпр. ЕСЉП [ВВ], *Чакићи против Турске*, бр. 23657/94, пресуда од 8. јула 1999, § 98, *ЕКЉП*, 1999-IV; ЕСЉП [ВВ], *Кипар против Турске*, бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 156, *ЕКЉП*, 2001-IV; ЕСЉП, *Орхан против Турске*, бр. 25656/94, пресуда од 18. јуна 2002, § 358; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 170, при § 139; ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 159, при § 74; ЕСЉП, *Алату Исраилова против Русије*, бр. 15438/05, пресуда од 14. марта 2013, § 69; видети такође ХРАП, *Здравковић*, бр. 46/08, одлука од 17. априла 2009, § 41). „Сродник може тврдити да је жртва понашања надлежних органа посебно у погледу тих реакција и ставова“ (видети, између осталог, ЕСЉП, *Ер и остали против Турске*, бр. 23016/04, пресуда од 31. јула 2012, § 94).

223. На крају, када се ради о душевној патњи изазваној реакцијама надлежних органа на нестанак, наводна повреда је у супротности са материјалним елементом члана 3 ЕКЉП, а не процедуралним елементом, као што је случај у погледу члана 2 (ЕСЉП, *Гелајевић против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010, §§ 147–148).

2. Поднесци страна

224. Жалилац наводи да је изостанак информација и неизвесност у вези са отмицом и вероватним убиством г. Марка Витошевића, поготово услед пропуста УНМИК-а да ваљано изврши истрагу, изазвао душевну бол њему и његовој породици.

225. Коментаришући овај део жалбе, СПГС одбацује тврдње. Он истиче да не постоје изричито наводи да су ова душевна бол и патња резултат УНМИК-овог одговора на отмицу и накнадни нестанак његовог оца. Поред тога, „разумљива и очигледна душевна бол и патња жалиоца, која је последица нестанка и смрти [sic.] његовог оца, не може се приписати УНМИК-у већ је она последица природне патње проузроковане нестанком и смрћу блиског члана породице“.

226. Стога, према мишљењу СПГС-а, како се патња г. Звездана Витошевића и његове породице не „разликује од емоционалне туге... неизбежне код особа које су у сродству са жртвом тешког кршења људских права“, УНМИК се не може сматрати одговорним за кршење члана 3 ЕКЉП.

3. Процена Комисије

a) *Општа начела која се тичу обавезе сходно члану 3*

227. Као и члан 2, члан 3 ЕКЉП обухвата једну од основних вредности у демократским друштвима (ЕСЉП, *Талат Тене против Турске*, бр. 31247/96, од 21. децембра 2004, § 47; ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 424). Као што то потврђује апсолутни карактер који члан 15 § 2 ЕКЉП даје забрани мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, та забрана се примењује чак и у најтежим околностима.

228. Наводећи општа начела применљива на ситуације у којима је наводно дошло до кршења обавезе сходно члану 3 ЕКЉП, Комисија напомиње да феномен нестанка представља сложен облик кршења људских права који се мора разумети и са којим се мора суочити на интегралан начин (видети ИАСЉП, *Веласкез-Родригез против Хондураса*, наведен изнад у § 155 при § 150).

229. Комисија примећује да се обавеза сходно члану 3 ЕКЉП разликује од процедуралне обавезе надлежних органа сходно члану 2. Док се потоњом од надлежних органа захтева да предузму одређене правне радње које могу довести до идентификације и кажњавања одговорних лица, прва поменута обавеза је општија, више је хуманитарног карактера и односи се на реакцију надлежних органа на патњу сродника лица која су нестала или су убијена.

230. КЉП такође препознаје нестанке као озбиљно кршење људских права. У својој одлуци од 21. јула 1983. године, у предмету *Квинтерос против Уругваја*, Комитет је навео да нестани представљају озбиљна кршења права сродника несталог лица, који пате услед душевног бола који траје све док траје неизвесност у погледу судбине њихових вољених, често и више година (видети КЉП, Саопштење бр. 107/1981, УН док. СПП/Ц/ОП/2 при 138 (1990), § 14). Поред тога, у својој одлуци од 15. јула 1994. у предмету *Мохика против Доминиканске Републике*, КЉП је сматрао да је „нестанак лица нераскидиво повезан са поступањем које представља повреду члана 7 [Споразума]“, којим се такође забрањује мучење, нечовечно или понижавајуће

поступање и кажњавање (видети КЈП, Саопштење бр. 449/1991, УН док. СГПП/Ц/51/Д/449/1991 (1994), § 5.7).

231. По питању тога да ли се чланови породице нестале особе могу сматрати жртвама поступања које је супротно члану 3 ЕКЈП, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права и на своју сопствену судску праксу. Европски суд прихвата такву могућност, што зависи од постојања „нарочитих чинилаца који доводе до тога да патња коју преживљава [члан породице] добије димензију и одлике различите од емоционалне туге каква се може сматрати неизбежном код особа које су у сродству са жртвом тешког кршења људских права“. Суд даље сматра да „у пресудне елементе спадају непосредност крвног сродства, конкретне околности везане за породични однос, мера у којој је члан породице био сведок предметних догађаја, ангажованост члана породице у покушају да прикупи информације о несталој особи и начин на који су надлежни органи одговорили на такво распитивање“ (видети ЕСЈП, *Басајева и остали против Русије*, бр. 15441/05 и 20731/04, пресуда од 28. маја 2009, § 159; ЕСЈП, *Ер и остали против Турске*, наведен изнад у § 222, при § 94).
232. Комисија напомиње да, при процени емоционалне патње жртава, Европски суд такође разматра следеће околности: трајање самог нестанка и периода током којег није било информација о судбини несталог лица и истрази коју воде надлежни органи; одлагање почетка кривичне истраге нестанка; изостанак било какве „смишене“ активности надлежних органа, упркос чињеници да су им се жалиоци обратили како би пријавили нестанак свог сродника и поделили са њима информације које имају; изостанак могућег објашњења или информација о судбини несталог сродника упркос личним или писменим упитима упућеним званичним органима (видети, између осталих предмета, ЕСЈП, *Ер и остали против Турске*, наведен изнад, § 96; ЕСЈП, *Османоглу против Турске*, бр. 48804/99, пресуда од 24. јануара 2008, § 97). Још један фактор који утиче на закључак да је дошло до повреде члана 3 ЕКЈП је дуготрајан карактер психичке патње сродника жртве нестанка (ЕСЈП, *Салаков и Ислијамова против Украјине*, бр. 28005/08, пресуда од 14. марта 2013, § 201).
233. КЈП је такође разматрао дато питање и препознао чланове породица несталих лица као жртве повреде члана 7 Споразума: родитеље (*Бушерф против Алжира*, Саопштење бр. 1196/2003, разматрања од 30. марта 2006, § 9.7, СГПП/Ц/86/Д/1196/2003), децу (*Зарзи против Алжира*, Саопштење бр. 1780/2008, разматрања од 22. марта 2011, § 7.6, СГПП/Ц/101/Д/1780/2008), браћу и сестре (*Ел-Абани против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1640/2007, разматрања од 26. јула 2010, § 7.5, СГПП/Ц/99/Д/1640/2007), супружнике (*Бусруал против Алжира*, Саопштење бр. 992/2001, разматрања од 30. марта 2006, § 9.8, СГПП/Ц/86/Д/992/2001) и тетке/тече, ујне/ујаке и стрине/стричеве (*Бенаниза против Алжира*, разматрања од 26. јула 2010, § 9.4, СГПП/Ц/99/Д/1588/2007; *Баиаша против Либијске Арапске Цамахирије*, разматрања од 20. октобра 2010, § 7.2, СГПП/Ц/100/Д/1776/2008). Комитет оправдава овако широко разумевање статуса жртве због патње и бола који су начињени члановима породица нестанком особе, који су често појачани недовољним напорима надлежних органа да истраже нестанак како би установили судбину жртве и извели починиоце пред лице правде (*Абуседра против*

Либијске Арапске Цамахирије, Саопштење бр. 1751/2008, разматрања од 25. октобра 2010, § 7.5, СГПП/Ц/100/Д/1751/2008). У предмету *Амиров против Руске Федерације* Комитет је приметио да “[б]ез жеље да наведе све околности индиректног стварања жртва, Комитет сматра да пропусти државе као стране која је одговорна за спровођење обавеза истраживања и разјашњавања околности злочина који је претрпела директна жртва обично може представљати фактор. Додатни фактори могу бити неопходни. У овом случају, Комитет напомиње ужасне услове у којима је аутор пронашао осакаћене посмртне остатке своје супруге (...), након чега су уследиле одуговлачене, спорадичне мере које су предузете како би се истражиле околности које су довеле до горепомнутих закључака о постојању повреда чланова 6 и 7, тумачених заједно са чланом 2, ставом 3. Комитет сматра да, узете у обзир заједно, околности захтевају да Комитет закључи да су и права аутора сходно члану 7 такође прекршена“ (КЉП, *Амиров*, наведен изнад у § 171, при § 11.7).

234. Комисија такође узима у обзир чињеницу да, према наводима Европског суда, анализа реакције надлежних органа не треба да се ограничи ни на какве конкретне манифестације ставова тих органа, изоловане инциденте нити на процедуралне чинове; на супрот томе, према мишљењу Суда, процена начина на који су надлежни органи тужене Државе реаговали на упите подносиоца жалбе, треба да буде глобална и континуирана (видети ЕСЉП, *Аџиш против Турске*, бр. 7050/05, пресуда од 1. фебруара 2011, § 45).
235. У том погледу, Европски суд је мишљења да би закључци из процедуралног аспекта члана 2 такође били од директне важности при разматрању постојања кршења члана 3 (видети ЕСЉП, *Басајева и остали против Русије*, наведен изнад у § 231, при § 109; ЕСЉП, *Гелајевиј против Русије*, наведен изнад у § 223, при § 147; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 170, при § 140).
236. Комисија примећује да је Европски суд већ установио повреде члана 3 ЕКЉП у погледу нестанака где је закључено да је сама Држава одговорна за отмицу (видети ЕСЉП, *Лулујев и остали против Русије*, бр. 69480/01, пресуда од 9. новембра 2006, §§ 117–118; ЕСЉП, *Кукајев против Русије*, бр. 29361/02, пресуда од 15. новембра 2007, §§ 107–110). Међутим, супротно томе, у случају који Комисија разматра, УНМИК ни на који начин није умешан у сам нестанак и не може се сматрати одговорним за душевну патњу подносиоца жалбе која му је узрокована почињеним злочином.
237. Комисија узима у обзир да је, у изостанку закључка о одговорности државе за нестанак, Европски суд пресудио да није убеђен да је понашање надлежних органа, иако немарно у довољној мери да представља кршење члана 2 у његовом процедуралном аспекту, могло само по себи изазвати душевну патњу подносиоца жалбе већу од минималног нивоа јачине који је неопходан да би се сматрало да поступање лежи унутар опсега члана 3 (видети, између осталих предмета, ЕСЉП, *Товсултанова против Русије*, бр. 26974/06, пресуда од 17. јуна 2010, § 104; ЕСЉП, *Шафијева против Русије*, бр. 49379/09, пресуда од 3. маја 2012, § 103).

b) *Применљивост члана 3 на контекст Косова*

238. У погледу применљивости горенаведених стандарда на контекст Косова, Комисија се прво позива на своје разматрање истог питања у вези са чланом 2, наведено изнад у тексту (видети §§ 165–175 изнад).

239. Комисија понавља да систем за спровођење закона који добро функционише треба да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока, као и да размотри посебну рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба. Комисија је већ размотрила чињеницу да је Генерални секретар УН-а 2003. године описао систем полиције и правде на Косову као систем који „добро функционише“ и који је „одржив“ (видети § 26 горе у тексту).

240. Комисија поново напомиње да неће размотрити релевантну праксу нити наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у односу на њихову конкретну примену на дотичну жалбу, узимајући у обзир конкретне околности случаја.

241. Из тих разлога, Комисија сматра да мора да установи, у вези са сваким случајем, да ли би став и реакције УНМИК-ових органа на сам нестанак и на захтевање информација од стране жалилаца у вези са судбином њихових сродника и кривичном истрагом представљали повреду обавезе сходно члану 3, имајући у виду реалну ситуацију на Косову у релевантно време.

c) *Усаглашеност са чланом 3 у овом предмету*

242. У оквиру ових догађаја, Комисија у овом случају примећује одређен број фактора који, узети заједно у разматрање, покрећу питање повреде члана 3 ЕКЉП.

243. Комисија напомиње блискост породичних веза између жалиоца и г. Марка Витошевића с обзиром на то да је он жалиочев отац.

244. Комисија подсећа на пропуст установљен горе у тексту у вези са процедуралном обавезом из члана 2, упркос чињеници да је полиција УНМИК-а имала минимум информација потребних да води истрагу од самог почетка. С тим у вези, Комисија понавља да, са становишта члана 3, она може да разматра реакције и ставове УНМИК-а у односу на жалиоца у целини.

245. Као што је показано горе у тексту у вези са чланом 2, по овом случају није спроведена ваљана истрага. До јединог забележеног контакта између жалиоца и УНМИК-ових органа дошло је 2000. године, али од жалиоца никада није узета никаква изјава. До сада, око 14 година након отмице и вероватног убиства г. Марка Витошевића, ни жалилац ни његови сродници нису примили никакве информације о његовој судбини или статусу истраге.

246. У светлу горенаведеног, Комисија закључује да је жалилац трпео тешку патњу и бол током продуженог и дуготрајног временског периода због начина на који су се органи

УНМИК-а бавили случајем и због немогућности да сазна шта се десило његовом оцу. У том погледу је очигледно да, у било којој ситуацији, бол сина који мора да живи у неизвесности у вези са судбином свог оца мора бити неподношљив.

247.Из горенаведених разлога, Комисија закључује да је УНМИК својим понашањем допринео патњи и душевном болу жалиоца, чиме је дошло до кршења члана 3 ЕКЉП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

248.У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.

249.Комисија напомиње да принудни нестанци представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи отмицу и вероватно убиство г. Марка Витошевића и да његов пропуст да то учини представља настављено озбиљно кршење људских права жртве и њених сродника, поготово права на утврђивање чињеница.

250.Комисија истиче забринутост СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достижно.

251.Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула изнад у тексту (видети изнад § 28), одговорност УНМИК-а која се тиче спровођења правде на Косову завршила се 9. децембра 2008. године. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након једностраног проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.

252.Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, наведен у § 227 изнад, при § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и*

Муфди против Уједињеног Краљевства, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ]), *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз сва средства која су му доступна у односу на надлежне косовске органе, добије уверавања да ће истраге које се односе на предмет који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за отмицу и вероватно убиство г. Марка Витошевића и да ће могући починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;

- Јавно призна, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи отмицу и вероватно убиство г. Марка Витошевића, као и са патњом и душевним болом до којих је касније дошло и јавно се извини жалиоцу и његовој породици у вези са тим;

- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпео због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као и за патњу и душевни бол које је жалилац трпео услед понашања УНМИК-а.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „Основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (А/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА МАТЕРИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 3. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
 - a. ТРАЖИ ОД НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И ВЕРОВАТНИМ УБИСТВОМ Г. МАРКА ВИТОШЕВИЋА НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
 - b. ЈАВНО ПРИЗНА ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И ВЕРОВАТНИМ УБИСТВОМ Г. МАРКА ВИТОШЕВИЋА, КАО И ЗА ПАТЊУ И ДУШЕВНИ БОЛ ДО КОЈИХ ЈЕ ДОШЛО И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ И ЊЕГОВОЈ ПОРОДИЦИ;**
 - c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2 И ЧЛАНА 3 ЕКЉП;**
 - d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
 - e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
 - f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Ана Марија Ћезано
Заменик извршног службеника

Кристин Чинкин
Председавајућа

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОС – Окружни суд
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
БЈРМ – Бивша Југословенска Република Македонија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
МТ – Међународни тужилац
КФОР – Међународне безбедносне снаге (уобичајено познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
ИСКП – Информациони систем косовске полиције
КПС – Косовска полицијска служба
МП – Министарство правде
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
МУП – Министарство унутрашњих послова (*Министарство унутрашњих послова Србије*)
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
ПЗКПК – Привремени закон о кривичном поступку Косова
РИЈ – Регионална истражна јединица
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
СТРК – Специјално тужилаштво Косова
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина